

A'

CSASZARI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

Nro 39.

Költ Bétsben, Sz. András Havának (Nóvembernek)
13-dik napján 1801-dik Esztendőben.

Magyar Ország.

Veszprémből Octóber 27-dikén. Az Orvosi Társasághoz, melly Háifzler György Veszprémben 1801-dik esztendőben kibotsátott Orvosi Munkája 1-ső Darabjának, és abban követettigen furtsa Theoriájának Recensióját készíti, előre egy, két szót ad amicas Aures: Tsudálkozik az Auctor, hogy ez az Orvosi Társaság, melly magáról nyilván vallya, hogy tanul, olvas, és gondolkodik, eddig az ideig őtet Magyarinak lenni nem tudta; holott az el

S s

múlt Száznak 91-dik esztendejében a' Himnlözésről ki kelt rövid Vetélkedésében nyilván ki mondja: E' nem Kevélység, tsak Magyararral született igazságot ki mondó Bátorság. — Tsak hogy, ki tanulhat ki olvashat, és gondolkodhatik mindenekről? — Azt az Auctor említeni sem akarja, hogy a' ki olvas, tanul, és velösen gondolkodni kíván, soha se' nézze a' Szerzőnek Nemzetét.

Hogy pedig ez az Orvosi Társaság már elébb vagyon, sem a' botorkádzó Auctor, rendkívül való szerentse! Tsak hadd jöjjön a' jelentett Collisio; vagy inkább a' Kalauz? örömmel fog utánna barkátsolni az el maradt, kinek minden munkája' tzelja: használni.

Egygyet kér ki még magának a' botorkádzó: A' Kalauz barátságos legyen, melly vezessen, tanítson, ne sértsen, külömben vagy arra fakad: Nem ad a' tűz kö szikrát, ha tsak más tűz-kötöl, vagy atzélto! nem illetödik; vagy Aristarchussal nem hiszi, hogy Homerus munkája; vagy ama' nagy Férjfiúval (Racini) egy két szóval halgat.

'Sibórol Oct. 29-dikén. Nem lehet elég le-irni, melly hasznos dolog az, ha az emberi Nemzetség böldogítására tartozó találmányok, az Újság levelek által közönségessé tétetnek, 's e' szerént midön az lehetséges, minél elébb hasznorra fordíttatnak. Egvebeket el hallgatván, az Újságok tették közönségessé a' Tehén-himlő beöltésának hasznos találmányát, 's annak ki-hirdetése indította fel az Olvasókat a' próbatételre. N.

Közép Szolnak Vármegyének Nagy Erdemű rendes Orvosa T. Öri Filep László Úr, olvasván az Újság levelekből, hogy ezen hasznos találmány már a' Magyar Hazában is szerentsés előmenetellel terjed; leg ottan azon vólt, hogy a' tehén himlő matériát megszerezhesse; és a' bé-óltást el-kezdje. Meg-jelentvén a' Doctor Úr ezen szándékát Nemes Vármegyénkben, egy Fő Méltóság-nak, hathatósan előmozdítatott, 's ámbár az első próba tételkor, kétség kívül a' matéria elfáradása miatt, a' himlő meg nem fogamzott, de újra matériát hozatván magának Pestről, a' jóban fáradhatatlan Doctor Úr, másodszor igen szerentsés előmenetellel óltogatta bé a' Tehén himlőt, először 'Sibón, a' hol már sok nagyobb és apróbb gyermekek leg kisebb veszedelem nélkül által is estek rajta egélszen. — Meg-jegyzésre méltó az, hogy ámbár az újjítások a' köz nép között nehezen kaphatnak lábra; még is látván itt a' nép, hogy a' dolgoznak mindenütt kívánt kimenetele lett, örömet adják minnyájan gyermekeiket a' himlő béóltásra. A' végre jelentem e' szerentsés himlő bé óltást; hogy ez, az Újság levelek által másoknak is tudára esvén, felindíttassanak a' jó példának követésére. — Ugyan a' fenn tisztelt Doctor Úr, gyógyított meg tavaj egy elméjében meg-háborodott szegény embert, a' ki most Zilahon lakik. — Ennek meggyógyulása akkor az Újságok által közönségesse is tétetett; noha a' gyógyító nevét némes szemérmetességből el hallgatta. De mivel azolta semmi változása az embernek nem vólt, és a' Doctor Úr látja hogy tökéletesen meggyógyult, rövid időn ki-fogja adni a'

meg-tébojodottnak akkori környülállásait, és a gyógyításnak módját, annyival is inkább, mivel ez akkor igen hibásan volt kihirdetve.

Olafz Ország.

Ancóna Oct. 15-én. A' hét szigetekből álló Respublikában, az Adriai Tengeren, még se tsendesedett le a' minapi lázzadás és a' köznép között a' Kormányfő ellen való torsalkodás, melly a' Zanthe szigete lakosiról a' több szigetek lakosira is elterjedett. A' Zanthe beliek erőnek erejével az Anglusok hatalma alá akarják magokat vetni; 's Respublikai jussaikról örökre lemondani. Tudósíttatván erről az Angliai Kormányfő, mindjárt parantsolatot küldött a' Zantéban tartózkodó Anglus Konzulhoz, hogy ezen szigetet hagyja el; 's egynehány ezer Anglus katonák rendeltettek oda, hogy a' tsendességet helyre állítsák.

Genuában kevés idővel ez előtt, a' Sz. Klára templomában történetből valamelly ón koporsót találtak, melly felnyittatván, a' benne lévő 150 esztendő s holt test egészfőzen épnek találtatott. Teméntelen nép tódulván ennek látására, a' Polítziára ügyelő Minister megvizsgáltatta a' holt testet az egészségre vigyázó Kommisszió Praezese által; 's azután más helyre temettette.

Frantzia Ország.

Az írja a' Moniteur nevű Párisi újság, hogy valamint Londonban, úgy szinte Párisban is minden békességre való készülétek 's az ahhoz való közelgetés a' leg nagyobb titokban tartattak. Pá-

risban még a' második 's harmadik Konzul se tudta miben légyen a' békesség dolga. Egynehány nappal annak ki hirdetése előtt kérdezte Kambacéres Konzul Bonapártét, hogy vallyon lehetne e' békességet reményleni, 's egy bizonytalan t a l á m feleletet kapott a' fő Konzultól. Egyedül Talleyránd vólt ezen dologban Bonapárte titkos Ministere; együtt főzték 's dolgozták ki a' békesség plánumát, és azt is, hogy mi tévők legyenek arra az esetre, ha a' feltételeket Anglia telyességgel el nem fogadná. A' Fő Konzul hajlandónak láttatott lenni az Anglusok némelly kívánságainak el-fogadására, egyedül a' békesség megnyeréséért. De Talleyránd eleibe terjesztette az első Konzulnak, hogy az szükségtelen dolog vólna: „Ne hagygya magát a' Fő Konzul, így szólla egykor a' többek között, békességet szerető indulása által el ragadtatni; nints okunk reá, melly ilyen fel tételeknek el fogadására bennünket kényszeríthetne. E' vólt az oka, hogy a' Fő Konzul helyre állván a' békesség igen nyájas kifejezésekkel közönte meg különös levele által Talleyrand Ministernek fáradozásait.

Párisból Oct. 23-dikán. Megnyerte a' Fr. Kormányfzéktől VI-dik Pius Római Pápa Testvérjének fia Braschi Úr, hogy a' Valence ben eltemettetett VI-dik Pius hamvai onnan Rómába küldetessenek; a' melly már bé is tellyesítettet. — Bonapárte Fő Konzul, egy felette drága kardot készített most magának, a' melly a' régi Francia korona leg szebb drága-köveivel leszsz ki rakva. Az Európában esmeretes briliántok között legnagyobb az a' Regens nevű briliánt, mellyel

Frantzia Ország bír; ez a' revolutzió alatt sokáig Berlinben állott egynehány milliónyi forintért zálogban; most az említett kard markolattyának tsuttsán fog helyet foglalni.

Páris Oct. 26-dikán, Mióta a' mi Katona Tisztjeink Német Országból haza kerültek, nagyon kezdik itt a' Német nyelvet mások is kívált a' Tudományokkal foglalatostkodók tanulni. A' Német Nyelv Tanítók felette drágán fizettetnek, mivel még kevesen vagynak a' kik magokat annak tanítására adták volna. Tsak az a' kár, hogy a' Frantziák igen nehezen tanulhatják meg annak helyes ki-mondását, valamint a' Németek is a' Frantzia nyelvét. Tapasztaltuk, hogy az itt vólt foglyok között, a' Magyarok kiváltképpen hamar és jól magtanúlták a' mi Nyelvünk helyes ki-mondását, a' mellynek azt az okát adták, hogy az ő nyelvekben is meg-vagynak azok a' Németeknek nehéz kimondású (zs, ny gy llj ő ü) betűk.

A' Fő Konzul nyilván ki-nyilatkoztatta azon való örömet, hogy az Angliai Kormányfőnek Lord Kornvallist nevezte ki Amiensbe tellyes hatalmú Ministernek. Lord Kornvallis az Amerikai Slátusokkal való háborúban híresedett el. De végre olly szerentséllenség érte, hogy Virginiában minden seregével Jorkstownál egygyütt bé-kerítetett a' Frantziák és Amerikánusok által, 's elfogattott. Ez előtt a' esztendővel, ő győzte meg Napkeleti Indiában Tippó Saib-ot, és kényszerítette őtet egy Tartomány a' által adására a' Napkeleti Indiai kereskedő Társaságnak. Leg-nagyobb hasznot tett a' nevezett Lord Hazájának ez előtt mint-

egy esztendővel midőn az Irlandia pártütést okos-
sága és maga mérséklése által szerentsésen le-tsen-
desítette.

Lyonban a' leg-nagyobb házak között, olly hirtelenséggel öfzve dült, hogy hatvan fami-
liák közül, melyek a' két nagy épületben laktak,
csak egynehány leg alól a' föld színén lakó em-
berek menthették meg életüket, a' többek, kik-
nek száma egynehány százra megy minnyájan a'
kö omlás alá temették.

A' Frantzia Kormányfőnek meg-engedte, hogy
a' Lemani Departamentomnak Praefectusa Cy-
már polgár, a' szerentsétlen Német Országí-
rádós és természetvizsgáló Eschennek, ki a'
havasokon meg-sikamodván egy méjjségbe esett,
és ott szörnyű halált halt, emlékeztető Ofz-
lopot emeljen. Ez a' kö ofzlop három oldalú,
és azon helyen áll, a' hol Eschen el-temette-
tett az álpesek allján, 's a' hol az Európai úta-
zók rendszerént öfzfze-gyűlkeeznek, minekelőtte a'
Chamouni bértzekre felmennének. Az Ofzlop egy-
gyik oldalára ezek metztettek. „Örök emlékezeté-
re Eschen F. A. Természetvizsgáló, Literátor
és Poétának. Született 1777-dik eszt-ben. Alsó
Saxóniának Eutin nevű városában, bé-szakadt
a' Bueti havas bértzek méjjségébe Augustus 7-di-
kén 1800 dik eszt-ben. Kihúzatott ezen méjjség-
ből De Villar, Bernard, ennek két fiai, és
Otte Polgárok által, 's ezen helyen el-temette-
tett Cymár Praefectus gondoskodása által. Ezen
Ofzlop emeltetett örök emlékezetére Sept. 8-dikán
1801-ben, Bonapárte, Cambaceres, és Lebrun

Konzulságok alatt. “ A’ másik oldalán ez olvas-
tatik: „ A’ Frantzia Respublika betsüli a’ Mester-
ségeket és Tudományokat, óltamazza a’ Túdóso-
kat és Míves Mestereket, ’s barátságosan fogadja
minden Nemzetek közzül az idegeneket, kik a’
Respublika Tartományit meg-keresik. “ A’ har-
madik ódalon: „ Utazók! Tapasztalt, izmos és
erős útmutatóra van szükségtek; eítől el ne távoz-
zatok; engedjete a’ tapasztalás tanácsának! Fé-
lelemmel és tisztelettel egyben köttetett érzéssel
szükség azon tájjékokhoz közelíteni, mellyeket
a’ természet, ditsőségének és hatalmának sok je-
leivel tizimerezett. “

Helvétzia.

Basiliából Oct. 30-dikán, A’ Bernai posta
fontos újságokat hozott, a’ Helvétziai Diétának
meg változott környülállásaira nézve, a’ melly
dolodnak ki menetelét nagy kívánsággal várja a’
Nép. A’ tudósítás summája ide megy ki; Tudva
lévő dolog, hogy a’ Helvétziai Diéta az új Con-
stitútziónak készítésével nyakra föresietett. Oct.
24 dikén. A’ meg készült Constitútzió a’ voxok
többsége által el is fogadtatott; de itt a’ Diéta sem
a’ tizen három jelen vólt Deputások protestátió-
jára, sem a’ tizenhat, gyűlésből el távozott Ta-
gokra nem ügyelt. A’ következő napokon,
a’ Szenátorok választatásában foglalatoskodott a’
gyűlés, hogy az, Nóvember 10-dik napjára már
öszve is gyűlhessen. Ez a’ szembetűnő sietés, a’
Törvénytévő Tanácsot arra indította, hogy rend-
kívül való eszközöket vegyen elő. El-küldött te-

hát a' 3 végrehajtó Tanácsosok, Dolder, Savá-
ry és Rüttiman polgárokhoz egy Végezést, (De-
crétumot) melly ezt foglalja magában: A' Diéta
vigyázatlansága miatt a' Haza veszedelemben fo-
rog; szükség tehát hogy a' Végrehajtó Tanács
egy ideig ismét tellyes hatalmat vévén magának,
a' közönséges tsendeségre, és bátorságra, vigyáz-
zon. A' három nevezett Tanácsosok (kik a' Diétá-
nak nem voltak tagjai) által vették a' reájok bi-
zott hatalmat, 's a' Diétának még ez nap el kel-
let oszlani; az új Constitútzió pedig el töröltetett.
Egy Szenátus fog ki nevezetni, és ez három hó-
nap mulva ismét Diétát gyűjteni. — Mondják
hogy ezen, Oct. 27-dikén történt revolútzió, azon
útasításoknak következése volna, mellyeket a'
Fr. Követ Verninac, ez nap reggel vett Párisból.
Ezen váratlan történeten az egész várost fel-láz-
asztotta; de mivel Frantzia és Helvétus katonák-
kal a' Város meg volt rakva, 's ezek mindenfelé
seregenként jártak, tsak ugyan semmi háborúság
nem történhetett a' két ellenkező fél között. Egész
nap bé zárva állottak a' Város Kapui hogy sen-
ki a' mi a' Diétával történt hirtelen más városok-
nak tudtára ne adhassa, és a' Nép fel ne zendül-
jön. Más nap, úgymint Oct. 28-dikán a' Diétá-
nak minden tagjai haza útaztak.

Anglia.

Némelly Londoni újságok azt állítják, hogy
a' békesség helybe hagyása és ki tserélése nap-
jától számlálva, hat ezer Anglusok kértek már
passust Frantzia Országba, de a' Kormányzók
tsak tizenketőnek adatott. — Lord Kornwalis,

sok válogatott lovakat és egyéb drágaságokat küldött el előre Frantzia Országba. Maga tsak Nővember elejére szándékozik először Párisba menni, hogy a' fő Konzullal némelly békességet illető tárgyak felől értekezessen, 's azután vélzi útját Amiensbe. — Leg közelebb mint egy száz Frantzia fogjok Plymoutnál egy hajóra rakatván hogy Liverpool felé szállíttassanak; az alatt hogy a' Tisztek ebédeltek a' hajóban, erőszakkal el akarták a' hajót az Anglusoktól venni, de tsak ugyan reá nem mehettek, minthogy a' Tisztek hamar észre vették a' dolgot.

London Octóbernek 15-dik napján. A' napokban találkoztam itten Pozzo di Borgo-val, a' ki Minto Anglus követ familiájával érkezett ide Bétsből, 's tovább folytatta útját Edinburg felé, Skótzia országának fő várossába. Sokat tudakozódtam tőle a' Bétsiekről, 's kíváltképpen pedig a' Hirmondót író Társok köz hasznú igyekezetekről, a' kiknek esmeretségével ditsekedett ez a' híres Corsicánus. Örültem, midőn láttam Nál, az Urak által ki adott Vármegyék mappáit, a' mellyeket a' büszke Anglusok se' hagynak egy tekintetben, főképpen, hogy azokat Bozzo di Borgo kezeiben látják, a' ki Corszika szigetének leg tökéletesebb mappáját készíttette azon derék Ingenieurök által, a' kiket a' Frantzia Revolútzio kezdetekor kapott Necker Finantz Minister parantsolatjára. Ez a' több Sectiókból (darabokból) álló mappa tökéletesebb még ami híres Cassini Frantzia Ország mappájánál is, a' mellyet nálunk két ezer forinton is meg vesznek, ha kaphatják. Corsika

mappájához járúlnak mintegy huszon-négy in folió írt nagy Könyvek, a' mellyek ezen szigetnek leírását foglalják magokban. Mind a' mappákat, mind pedig ezen írásban foglalt könyveket szerentsésen meg-mentette Pozzo di Borgo, a' mostani első Konzul Bonapártétól, 's minthogy azokat az Auglus Királynak ajánlotta, Ő Felségétől jár neki holtig való penziója, a' melly mintegy hat ezer forintra megy a' mi pénzünk szerént. Pozzo di Borgo Corsikának Ajacio várossában született, a' hol született Bonaparte is, a' kivel atyafiságban van, 's egy koru, 's szinte olly rendkívül való észszel bír, mint az első Konzul, a' kivel csak nem egész addig együtt nevedett, míg Bonapártét Marbeuve Frantzia Generális, ki is nagyon járatos volt Bonaparte-nek Nemes Szüléihez, Frantzia Országba nem küldte a' kis katonák nevelő házába. Hogy innen visszajött, 's Pattantyús Tiszt lett Corsikában, mindég a' Frantziákkal tartott, én pedig, (úgy mond Pozzo di Borgo) az Anglusokkal, a' kiknek segítségével szerentsésen ki-tudtam verni Bonapártét, pajtásaival egygyütt. Ajacio szülőtt várossából, a' kit látom sokkal nagyobb erő se tud ki forgatni mostani székéből. — Nagyon neheztel Pozzo di Borgo, hogy Anglia nem tudott jobb békességet kötni Bonapártéval, a' ki, mint már itt tudva vagyon, csak azzal szedte reá Angliát, hogy irtóztató nagy készüléteket tett, a' mellyek oda mutattak, mintha azokkal ki akarna szállani Angliába, Ennek a' következése a' volt, hogy Anglia temérdek nagy erőt szedett

öfzfe partjainak védelmezésére, a' melyet más tovább nem igen tarhatott ki a' mostani szorongató környülállások között.

Londonból Oct. 23 dikán. Tegnap adatott a' Londoni közönségnek ágyú ropogások által tudtára, hogy Alexandriát a' Fr. Fővezér, az egyesült Anglus és Török seregeknek által adta. Egyszersmind, rendkívül való Udvari Újság is adatott ki, melly az Egyiptomból jött Tudósításokat magában foglalta. Ezen szerentsés történet felől való hivatalbeli Tudósításokkal Oberster Abercromby t, az Egyiptomban megholt G. Abercromby fiát küldötte el Hutchinson Generál Egyiptomból Kurír fővel. — A' Capitulátzió 21 Tzikkelyekből áll: ezeknek summáját, közlöttük már Erd. Olvasóinkal.

Londonnak a' minapi ki-világosítása alkalmatosságával szemléltetett a' többek között egy festés, mellyen az első Konzul és az ő testvére József, ezenkívül Pitt és Windham Urak tántzot járva voltak lefestve. A' Festésnek egygyik szegletében állott John Bull, (ki az Anglus Nemzetet ábrázolja) egy tele erfényel, mellyből a' szaru sípon játtzó muzsikusokat láttzott fizetni. — Egy új Plánum készítésében foglalatoskodnak egynehány nap óta, Pitt és Addington Urak, hogy az által a' teméntelen Nemzeti adósság kissebbíttessen. A' Londoni közönségnek öröme, az újságok által ki-hirdettetett Feltételein a' Plánumnak igen nagy; mellynek summája ide megy ki. Állításon fel egy Lottéria, mellyben a' ki-húzandó számokra vagy tzedulákra a' Koronához tartozó de pusztá és míveletlen jószágok

tétesse nek fel. Egy tzedula vagy szám ki húzásáért ezer forint legyen a' lottériába való bé-tétel. A' nyereség között pedig a' leg kisebb olyan darab föld legyen, mellynek egy napi munkájára öt napfzamos kívántatik, a' leg nagyobb pedig, melly egy napi mivelésre öt száz munkást kíván. Az adósság le-fizetésének másik kútfeje lenne Nap keleti India. Annyi Tartományokat bír ott a' Nap keleti Indiai Társaság, hogy azok, nagyságokra nézve, kétszerte is meghaladják Frantzia Országot; a' nép száma is ezekben körülbelöl 28 millió lélekre megy. Ezeket a' teméntelen drága termésekkel meg-rakott Tartományokat csak öt millió esztendei adóért bírja a' nevezett Társaság. Mennyi kintset bé-vehetne pedig azokból, ha a' Koronára visszfa szállanának.

A' leg gazdagabb Anglus, Hertzeg Bedford, Angliában a' földmivelésnek hathatós előmozdítója, azzal koronázta, ezen tekintetben a' Hazája boldogítása körül szerzett érdemeit, hogy egy, úgy nevezett Földmivelő Kollegyiomot állított fel Woburn-ban, (Londonhoz 9 mértföldnyire észak felé) tulajdon költségén; mellyben a' földmivelésnek mind tudománya mind gyakorlása tanítatik. Egy nagy Majorját adta által a' Hertzeg a' Kollegyiom számára, hogy a' Professor vezérlése alatt, mindenféle próba-tételek az ahhoz tartozó földeken és kertekben tétesse nek. — Éppen ilyen móddal és illy nemes tzelből állítatott fel Hazánkban is a' Keszthelyi Georgikon, Méltóságos Gróf Festetics György Ö Nga által, a' melly, annyival nagyobb díszére szolgál a' Hazának, hogy a' Hertzeg Bedford által, Föld-

mivelő Kollégvium név alatt felállított Georgi-
kon, még Angliában is elsőnek és a' maga nemé-
ben tsak e g y n e k neveztetik.

Orosz Birodalom.

Moscauból Oct. 7-dikén. Le nem lehet írni,
melly szívre ható tekintet volt az, midőn a' Csá-
szár a' Koronázás és Felkenettetés után, az ólár
előtt térdre esvén, felemelt kezekkel könyörgött
népének javáért. Véghez menvén a' Koronázás
czeremóniája, le-vette a' Császár a' maga fejéről
a' nagy koronát, és Hitvesének a' Császárnénak
feje felébe tartotta, 's azután ismét a' maga fejé-
re helyheztette. Ekkor vette kezébe a' Császár a'
kissebb koronát, 's azzal koronázta meg a' Csá-
szárnét. Az özvegy Császárné az egész czeremó-
nia véghez menetele alatt, koronás fővel volt.
A' gyönyörű idő, mely ilyenkor felette ritka eb-
ben a' hideg Országban, nevelte a' pompát 's a'
közönséges örömet.

Elegyes Levelek.

Minekutánna Kairó és Alexándria vízfűz-
nyerése után Egyiptomra nézve semmi aggodása
nints a' Fényes Portának, minden gondját arra
fordítja a' Török Császár, hogy Országában a'
belső tsendességet helyre állíthassa. Számos se-
regek indultak meg Konstántzinápoly környékéről
Szervia, Bosnia és Oláh Ország felé. Pasman Og-
lu leszfűz az első, a' kit meg támadnak, 's a' ki-
nek többé meg nem akar a' Nagy Úr kegyelmez-
ni. Az Oláh Vajda, meg-izente már Erdélybe,
hogy a' reánk jövő télen sem birkát, sem más

akarminémű marhát nem lehet Oláh Országba hajtani 's ott teletetni, mivel ez a' Tartomány rövid nap tsata mezejévé változtatódik.

A' Stereotypust vagy a' lapban öntött formákkal való nyomtatásnak leg-első fel-találását, sok Frantzia és külföldi írók is tulajdonítják Didot polgárnak, ki Párisi igen híres Könyvnyomtató, jóllehet azt Didot magáról soha sem állította. Sokan meg mutatták más részről azt, hogy ez nem új tatálmány; nevezetessen hogy Leydában ez előtt 100 esztendővel Van der Mey Könyvnyomtató, éppen ilyen lapba öntött formákkal nyomtatott egy Bibliát negyed rét formában, a' mellynek most is elég nyomtatványai találhatók. Tilloch Anglus, egy ilyen című hónapos írásnak kiadója. Philosophical magazin, azt jegyzi fel, hogy egy Ged nevű Skotus, hasonlóképpen fel-találója volt a' Stereotypiának, 's nagy ügyel-bajjal nyomtatott is az által 1736 dik esztében egy Salustius. De tsak ugyan mind Ged, mind Didot, a' Van der May példája által indítottak ennek új fel-találására. Ha Anglia Ged-del, Fr. Ország pedig Didot-tal ebben a' részben dicsékedhetnek, éppen úgy dicsékedhetünk mi is Falka Úr Erd. Hazánkfiával, a' ki tsupán tsak olvasván azt, hogy Párisban Didot valamely lapban öntött formákkal való nyomtatást talált fel; addig gondolkozott rajta 's próbálgatta a' modját, ezen még titokban lévő mesterségnek, hogy szerentsésen ki-találta 's már igen szép tökéletességre is vitte, a' mint tudjuk.

Az északi Amerikai Respublikában, nevezetesen Schutesbury-ban él egy Pratt Efraim nevű

ember, a' ki 1687-dik eszt-ben született, és 40 esztendő óta húst éppen nem evett, 60 esztendő óta pedig sem bort sem pályinkát nem ivott, és most 114 esztendőös korában is egészséges, 's minden nap a' szomszédjánál tölt két három órát. Meg érte ötödik ízig való unokáit, 's mindöszve a' famíliája, fiainak és unokáinak élő magzatait oda számlálván, 1500 személlyekre megy. Százöt esztendőös korában még meg akart házasodni, jegybe is vólt már egy 22 esztendőös hajadon leánnyal, de kétszeri ki-hirdetés után csak ugyan kosarat kapott.

Nem tsak Ámérikában, hanem Európában is találtattnak rendkívül ho'zfű életű emberek. Példa erre egy 114 esztendőös hegyközi hajadon leány. Cseh Országban, nem messze Hohenelbe városától Schreibendorf nevű 11 kunyhóból álló faluban a' hegyek között, lakik Seidlin Anna, ez a' 114 esztendőös hajadon, született 1687-dik eszt-ben, 's nyomorúság között neveltetett. Míg erejében bírta magát; addig szolgálatja által kereste élelmét. Mióta az anyja tejétől el-választatott, többnyire hüvelyes vetemény 's főzelék vólt sóvány eledele, itala víz vagy tej. Mostani jóltévője 's táplálója egy jószívű özvegy öreg ember, kinek még a' nagy apját is sok esztendőig szolgált. Ez tartogatja Seidlin Annát szokott eledelével. Az ágya ezen Matusálem leányának, egy szalma zsák, 's egész nappali foglalatossága a' rokka. Egy néhány fűrt ezüst színű haját, még most is úgy viseli, konty formára a' fejére tekergetve, mint az ide való hegyközi leányok viselik. Olly tsendes szuszogással aluszik rendszerént, hogy azt gondolná az ember nem is él.